

גנזי המלך

ארבע נספות

קובץ שבועי בעניני יהדות מהוצאת

343

להזמנת עלונים ולפרסום טל: 0732-776776 03-677779 מופץ בכל הארץ ב-40,000 עותקים

"וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רְאוּ קָרָא ה' בְּשֵׁם בְּצִלְאֵל בֶּן אוּרִי בֶן חוּר"

מסירות נפש שווה חכמה

מתוך דרשותיו של הרב אמנון יצחק שליט"א

שהוענקה לו מתחלה, אלא שהחכמה ניתנה לו בתור תשלום ושכר טוב על עמלו ומסירות נפשו לכבוד ה'. ויש גם שהחכמה באה לו מצד אבותיו, שזכו אליה אחרי הרבה עמל במדות ומסירות נפש וזכות אבותיו מסייעתו.

"רְאוּ קָרָא ה' בְּשֵׁם בְּצִלְאֵל בֶּן אוּרִי בֶן חוּר" מה ראה להזכיר כאן חור? אלא שבשעה שבקשו ישראל לעבוד עבודה זרה, נתן נפשו על הקב"ה ולא הניחם. עמדו והרגוהו. א"ל הקב"ה; **"חֵידָךְ שְׂאֵנִי פֹרַע לָךְ, כָּל בְּנֵי הַיּוֹצֵאִים מִמֶּךָ, אֲנִי מִגְדֵּלְם עִם שֵׁם טוֹב בְּעוֹלָם"** שְׂנֵאמַר; **"רְאוּ קָרָא ה' בְּשֵׁם בְּצִלְאֵל... וַיִּמְלֵא אֹתוֹ רוּחַ אֱלֹקִים"**. ולא זה בלבד, אלא כל מי שנתעסק במלאכת המשכן, נתן בו הקב"ה חכמה בינה ודעת. ולא נתפרסם מכולם אלא, בצלאל. וכל השבח הזה מוזנין לו משבט יהודה. ומהיכן זכה לכל החכמה הזאת? בזכות מרים. שְׂנֵאמַר; **"וַיַּעַשׂ לָהֶם כֶּתִים"** ('שמות' א כא) ומה היו הכתים? בתי כהונה ובתי מלכות, יוכבד נטלה כהונה ומלכות; אהרן כהן גדול, משה מלך. ומרים נטלה חכמה, שהעמידה בצלאל. עכ"ל ('מדרש

גאון מפליא בכחות הנפש, הוא ז"ל היה גוער בפניהם ואומר; "דין לא הניין לי, דעו לכם שלא מפאת החכמה באה לי ההצלחה, כל היצירות וההצלחה הם תוצאות של מסירות נפש".

אמנם שעם התגברות המסירות נפש, הולך ומתגבר בלב האדם גם מעין החכמה וההבנה, ברם; ראשית החכמה ותנאי קיומה הם הנכונות למסירות נפש. ואין החכמה אב, אלא תולדה. וכן כל יחיד ויחיד במדרגתו העצמית, מי שזוכה לחכמה ולהשראת התבונה וההצלחה, אין המובן שעליותיו הרוחניות נבנו לו בגלל החכמה

עובדה בדוקה ומנוסה בכל ההיסטוריה העולמית, שכל אלה הגדולים אנשי המעש היצירה והבנין, ההנהגה המדינית, קידום הרוחני והתפתחות המדעית, כל אלה אנשי השם לכל גדולתם והצלחתם לא מפאת חכמתם באו להם, אלא בעיקר בגלל עוצם רצונם לחתור ולהגיע עד מחוז הפצם ומטרתם.

לדוגמה; כל אלה גבורי הכח, מעוררי זיק החירות בקרב אחיהם להשתחרר מעול הכובש, כל אלה וברובם מפאת חכמתם ותרבותם, נמצאו במדה הרבה פחותה מכמה וכמה בני דורם שהצטיינו בחכמתם ויופי רוחם, אלא מה גרם לאלה הגבורים שדוקא הם ירשמו לדורות הבאים לזכרון כבוד לסמל ולתפארת? אותה המסירות והנכונות להקריב את נפשם לכבוד רעיונם והגות נפשם! מה שאין כן שאר החכמים, שחכמתם לא הועילה להם להגיע לידי התעלות והצלחה כזו.

ושמעתי בשם הסבא מסלובודקה הרנצ'פ זצ"ל; שבהיותו בעוצם תקופת פריחתו והצלחתו ביצירת ישיבתו תורתו ושיטתו בדרך לימוד המוסר, אשר יצאו לו מוניטין בעולם ומעריציו הרבים היו מביעים את הערצתם וסוד הצלחתו, שהוא

המשך בעמ' 2 <<<

תמונות מהרצאתו של הרב אמנון יצחק שליט"א בשבוע שעבר בקרית ביאליק

גנזי המלך דברים הטעונים גניזה גנזי המלך דברים הטעונים גניזה

>>> המשך מעמ' 1

רבה 'ויקהל' (מח).
הרי שהישג החכמה בא לו כתוצאה מההתעסקות במלאכת המשכן! וביתר שאת נשתכללה אצלו החכמה עקב המסירות נפש שלו ושל אבותיו, מרים זקנתו, שמסרה נפשה על הצלת ילדי ישראל מידי פרעה. חור זקנו, מסר נפשו ממש בכדי להציל את ישראל מחטא עבודה זרה. והוא בצלאל, חכמתו הלכה וגדלה תוך מעשי המשכן. עד שהתורה מעידה עליו שהגיעה חכמתו למעלת רוח אלקים, זאת היא החכמה האמיתית שנתגלגלה לו בעשיית כלים מתאימים להשראת השכינה.

א"כ, אל בא נטעה לומר שסתם החכמה היא הגורמת להצלחה ולגדולה, לא כן הוא! אלא שהגבורה ויראת ה', המסירות נפש והנכונות להקרבה עצמית, הן הן, המהוות את הבסיס של החכמה. והן הן, הגורמות להצלחה ולגדולה. ואין החכמה נקנית ונרכשת כאילו מתנה מופשטת גרידא. המעשה והפעולה ספוגת אהבה ויראת ה', הם המאצילים והממשיכים את כושר החכמה והתבונה על האדם.

"אָז יָשִׁיר מֹשֶׁה וַבְּנֵי יִשְׂרָאֵל" (שמות' טו), **פִּירְשׁוּ**; **'עלה בלבו שישיר'**. ועמדתי לעיין מה פירושו; **'עלה בלבו'**. **וצריך לומר**; שמן השמים העירו עליהם רוח שירה ונבואה והם שרו. ובכן מהי ההדגשה של **"אָז יָשִׁיר"**? איזו גדלות מיוחדת מתבלטת כאן באמירתם את השירה? הלא מן השמים שמו בפיהם את השירה והם שרו!

הענין הוא להבליט את גודל מסירות נפשם של ישראל, שהיו נושאים בחובם במשך שנות עבודתם, שהיו שומרים על גרעיני הקדושה והטהרה הפנימיים, תוך שבתם בתוך אומה שפלה ואכזרית ואחרי כל הנסיינות והעינויים נשארו בתוקף על מעמדם, שלא שינו לשונם ומלבושם ושמם, אז הגעגועים העמוקים התפרצו בצורת שירת הים! לא פתאומית היתה השירה הזאת, קדמוה כמה מהלכי נפש עזים ומרוממים, שבגלל נסיבות שונות נשתקעו ולעת מצוא עלו שוב על הלב.

ועיין מה **שכתב הרמב"ן ז"ל**;
"וַיָּבֹאוּ כָּל אִישׁ אֲשֶׁר נִשְׂאוֹ לְבוֹ" (שמות' לה כא) **וְטַעַם "אֲשֶׁר נִשְׂאוֹ לְבוֹ לְקַרְבָּה אֶל הַמְּלֹאכֹת הָאֵלֹה מִמְּלֻמֵּד, או שִׂימְנוּ בְּהֵן יָדָיו כֹּלל, אֲבָל מִצָּא בִטְבַעוּ שִׂידַע לַעֲשׂוֹת כֵּן "וַיִּגְבְּהוּ לְבוֹ פְּדָרְכֵי ה'"** ('דברי הימים ב' יז) **לְבֹא לְפָנָיו מֹשֶׁה לֵאמֹר לֹ: "אֲנִי אַעֲשֶׂה כָּל אֲשֶׁר אֲדַבֵּר"** עכ"ל.

רואים אנו בעליל עד כמה הרצון האמיץ והתשוקה העמוקה להתאהב

לפני הקב"ה, מקנה לו לאדם את החכמה וההסתגלות להתאמן במלאכת מחשבת, כי לא מדדו ושקלו את ידיעותיהם אם הם ראויים למלאכות המסובכות והעדינות האלה, מה שברור היה להם, שהם אחוזים בשלהבת י-ה עזה ובווערת בלבותיהם לכבוד קונם ובכח הרצון הזה, זכו לחכמה שנתגלתה להם ממסתרי לבותיהם.

בוא וראה כמה חביבה לפני הקב"ה חכמה כזו, שהרי כמה פעמים הוכפלו מעשי אלו החכמים בתורה וזכרו כל פרטי המלאכה, כאילו כביכול משתעשע ומתענג על כל גילוי שבמעשיהם. **וכבר המשילו חז"ל; 'למלך ששלח בנו לבית הספר; כשבא שאל: "ברי שתה, ברי דמך, ברי אזל לספרא, ברי אתי מבי ספרא"'** עכ"ל. **וכן כתב הרמב"ן ז"ל**; שכל זה דרך חיבה ומעלה לומר כי חפץ השם במלאכה ומזכיר אותה בתורתו פעמים רבות להרבות שכר לעוסקים בה, **כענין משחז"ל; 'יפה שיחתן של עבדי אבות, יותר מתורתן של בני' עכ"ל.**

עד כמה חשובה ויקרה היא לפני הקב"ה מחשבה טהורה ומסירות נפש, אפשר לראות מענין כיור נחושת שעשו ממראות הצובאות. בנות ישראל היו בידן מראות שרואות בהן כשהן מתקשטות ואף אותן לא מנעו מהביא לנדבת המשכן. והיה מואס משה בהן מפני שעשויים ליצר הרע. **'א"ל הקב"ה; "קבל כי חביבין מן הכל, שעל ידיהם העמידו הנשים צבאות רבות במצרים, כשהיו בעליהן יגיעים בעבודת פרך, היו מוליכות להם מאכל ומשתה ומאכילות אותן ונוטלות המראות וכל אחת רואה את עצמה עם בעלה במראה ומשדלתו בדברים לומר אני נאה ממך"'** רש"י הק'.

והראב"ע ז"ל שם; 'וטעם הצבאות כי משפט כל הנשים להתייפות, לראות פניהם בכל בוקר במראות נחושת או זכוכית, לתקן הפארים שעל ראשיהם והנה היו בישראל נשים עובדות השם שסרו מתאוות זה העולם ונתנו מראיהן נדבה, כי אין להם צורך עוד להתייפות, רק באות יום יום אל פתח אוהל מועד להתפלל ולשמוע דברי המצוות' עכ"ל.

המראות הללו צרופות היו מחשבה טהורה של מסירות נפש מן הסוג הגבוה ביותר, עינויי השעבוד אינם מועילים לחזוות הנפש, חיי עבדות ומכאובים גופניים דוחפים את האדם ליאוש, הוא אדיש וקר לכל שמחה טבעית, הדכאון והקרירות גוברים עליו. אמנם איש המוסר יודע להתחזק ולהתגבר אף בעת דכאונו ולהעמיד פנים שוחקות ומקרינות תקות ה' על כל סביביו, מאיר פניו לכל אחד ובודאי שעוד ידאג לחזק ולשמח את בני

משפחתו וזוהי גדלות מאד נעלה בעיני אמונה ובטחון.

והנה הנשים שעמדו במדרגה המוסרית הרמה הנ"ל, הלא גורלן היה כגורל בעליהן והיו משעבדים במ מצריים ובודאי שסבלן גדול פי שבע מיסורי בעליהן ודוקא הם העמידו צבאות ישראל. **וכן שבחו חז"ל ואמרו; 'בשכר נשים צדקניות שהיו באותו הדור, נגאלו ישראל ממצרים' ('סוטה' יא).** המראות שימשו לנשים כלי שרת לחזק בבעליהן את האמונה הגדולה, המראות האלה שקפו את המחשבה הפנימית והמוזככת של אלה הצדקניות.

הבחינה על טהרת מחשבתן של הנשים, נתגלתה אח"כ בשעת החירות והתגלות השכינה והנסים הגדולים שראו, אחר אכילת המן וכל מיני תענוגות במדבר, הלא במצב כזה נוטות הנשים להתייפות ולהתקשט והנה דוקא לעת כזאת, פירשו מכל התענוגות ובחרו בחיי רוח של תפלה ומצוות. והבחינה הזאת עוד העידה על טהרת מחשבתן הקודמת, כשהיו שרויין בצער מפני קושי השעבוד והיו מתקשטות לפני בעליהן, שכל כוונתן היתה לש"ש מתוך רוממות מאד נעלה!

מכל מאמרנו נקרא לקח ונבין, שכל עצם מעלת החכמה היא, כשהיא באה מהמסירות נפש והרצון האדיר והטהור להתקדש ולהיטהר במעשים טובים. ולא בעשירות של חכמה מופשטת סתם תבנה המדרגה הרוחנית האמיתית, כי אם ורק ע"י נכונות מתמדת לבצע מעשים טהורים ומכוונים לכבודו ית"ש ומי יתן ונזכה לכך אכ"ר. (תורת הנפש).

"וְהַנְּשִׂאִים הֵבִיאוּ אֶת אֲבְנֵי הַשֵּׁהָם וְאֵת אֲבְנֵי הַמְּלָאִים לְאַפֹּד וְלַחֶשֶׁן" (שמות' לה)

ברש"י; 'א"ר נתן; "מה ראו נשיאים להתנדב בחנוכת המזבח תחילה ובמלאכת המשכן לא התנדבו בתחילה? אלא כך אמרו נשיאים יתנדבו ציבור ומה שמחסרין אנו משלימין, כיון שהשלימו ציבור את הכל שנאמר והמלאכה היתה דים, אמרו נשיאים מה עלינו לעשות הביאו את אבני השם, לכך התנדבו בחנוכת המזבח תחילה ולפי שנתעצלו מתחילה נחסרה אות משמם "וְהַנְּשִׂאִים כְּתִיב"' עכ"ל.

מזה הננו למדים כמה גדול הפגם של עצלות; דהנה הנשיאים אמרו **דבר בטעם; 'יתנדבו ציבור מה שיתנדבו ומה שמחסרין אנו משלימין אות' ולא היתה כונתם להשתמש ח"ו, אלא רק הבוחן לב וחוקר כליות יודע שחשבונם נבע מעצלות, בבחינת; 'הקב"ה מדקדק עם צדיקים**

המשך בעמ' 5 <<<

שם טוב

היה שישמח ויעלוז, שכן הוא יכול לידע אל נכון כי הגיע אל תכליתו בריא ושלם בנפשו וברוחו והשלים את תעודת חייו בזה העולם. **אלא, שלכאורה, עדין אנו תמהים, מה מבקש המדרש ללמדנו? האם לדעתו של ר' לוי שבמדרש, אמורים אנו לבכות כאשר תינוק חדש בא לעולם ואילו בהלווייתו של צדיק עלינו לשמוח ולעלות? האם זו היא ההתייחסות הנרצית לשיטתו? ודאי כי לא כך הם פני הדברים! אכן התשובה היא; כי אמנם אין כונתו של ר' לוי לשנות מסדר העולם. הוא אינו מצפה לשינוי בהתייחסותנו לעצם מקרה המות, או הלידה. ר' לוי רק מבקש ללמדנו, כי אין זה כה פשוט כאשר תינוק נולד אל העולם הזה. הוא מבקש רק להעמידנו על הסכנות האימות האורבות לו במשעולי החיים. הוא רוצה שנפנים את המסר הזה ונפעל בהתאם, ע"י חינוך נאות וראוי, חינוך אשר יסייע לרך הנולד, אשר הוא כספינה היוצאת אל הים הגדול, לעבור בשלום בין משברי החיים ולהגיע אל מחוז חפצו בריא ושלם. ואמנם ראויים הם הדברים בנוגע לבצלאל בן אורי בן חור, שכן כבר הקדמנו שלא בכדי זכה בצלאל למעלתו הנשגבה, לא בקלות הוא רכש את דרגתו, דרגה אליה הצטרפו בהמשך דרגות נוספות ומרוממות עד מעבר להבנתנו, דרגות בהן זכה הוא כמתת שמים על מנת שיוכל לעמוד במשימה אשר הוטלה על כתפיו, מלאכת המשכן. החינוך אשר העניק חור לבנו ובנו לבנו אחריו, הוא זה שעמד לבצלאל בהמשך חייו, הוא זה אשר העניק לו את הבסיס האיתן עליו ביסס הוא ברבות הימים את עולמו הרוחני והוא זה אשר פתח בפניו את שערי המדרגות הנישאות, המובילות אל פסגת השלמות. (מתוך 'דרשות המגיד' על פרשת 'שקלים') ■**

שמחו ועלוז, הם הלא יוצאים כעת לדרכם ולבם מלא תקוה ושאיפה להגיע אל מחוז חפצם. ואילו בספינה השניה, זו אשר שבה כעת ממסעה, היו הנוסעים מאופקים יותר ולא הפגינו גילויי שמחה. הלא ככלות הכל, עבורם המסע כבר תם. אלא, שאל המקום הזדמן פקח אחד **והוא פתח ואמר: "רבותי, הלא המצב היה אמור להיות הפוך בתכלית. הנוסעים המפליגים כעת לדרכם, היו אמורים לדאוג ולחשוש, שכן הם אינם יכולים לדעת אלו הרפתקאות מזומנות להם בהמשך מסעם. ואילו דוקא הנוסעים אשר כילו את מסעם, ראוי היה להם שישמחו בידעם כי הגיעו סוף סוף אל מחוז חפצם". ובאמת, צודק הפקח! הלא כלנו מכירים את סיפורה של האניה 'טיטניק', האניה אשר בוגיה העידו עליה כי שום כח לא יוכל לעמוד כנגדה, עדות אשר גרמה לרב החובל להתרשל ולוותר על אי אלו אמצעי זהירות מפני כל אסון שלא יבוא. סופה של האניה היה לבסוף במצולות ים, לאחר פגיעה אנושה בקרחון ענק, אשר ביקע את דופנה של האניה החזקה בעולם והורידה שאולה. אין ספק אפוא, אניה היוצאת אל הים הגדול, נתונה היא בסכנה נוראה וראוי להם לנוסעים כי ידאגו וירבו תפילה לסיעתא דשמיא אשר תלווה אותם במסעם ותגיעם אל מחוז חפצם בבטחה ובשלום. לעומת זאת, נוסעיה של האניה העוגנת בחוף מבטחים, בהחלט יכולים לשמוח בחלקם ולהודות לבורא העולם על אשר הצליח את דרכם והגן עליהם מפני כל פגע וצוקה. ובכן, כך הוא הדבר אף באשר לחיי האדם בעוה"ז, כאשר נכנס האדם אל העולם, ביום לידתו, מן הראוי שיחשוש וידאג, שכן מי יודע אלו רוחות רעות ישיפעו על אורחותיו ויטו אותו מדרך הישר? לעומת זאת, כאשר הוא מסיים את חייו, ביום פטירתו, מן הראוי**

"טוב שם משמן טוב" (קהלת' ז ו)

חלק גדול ממעלתו של בצלאל, נזקף בלי ספק לחינוך אותו קיבל בבית אביו, אשר קבלו אף הוא, בביתו הגדול של אביו שלו, בבית חור. הבית אשר היה ספוג עד לשד עצמותיו במסירות נפש למען כבוד שמו ית'. ואמנם רמז לדבר יכולים אנו למצוא בדברי חז"ל במדרש אודות בצלאל: **"ראו קרא ה' בשם בצלאל" הה"ד; "טוב שם משמן טוב" (קהלת' ז) כמה הולך שמן טוב? מיקטון טרפון, ושם טוב הולך מסוף העולם ועד סופו, שנאמר; "ויצא שם ניד ככל הארצות" (ד'ה' א יד) שמן טוב נופל על המת והוא מביא, שנא; "ובוכי מנת יבאיש יביע שמן רוקח" (קהלת' י) שם טוב נופל על המת ואינו מביא, שנאמר; "וינעל וישפכ על הגלד" (מ'ב' ד). "ניום המנת מיום הנלדו" יום מיתתו של אדם גדול מיום לידתו למה? שביום שנולד בו, אין אדם יודע מה מעשיו? אבל כשמת, מודיע מעשיו לבריות. הוי; "ניום המנת מיום הנלדו". אמר ר' לוי; "משל לשתי ספינות שהיו פורשות לים הגדול, אחת יוצאת מן הלמין ואחת נכנסת ללמין. זו שיוצאת, היו הכל שמחין בה. זו שנכנסת, לא היו הכל שמחין בה. פקח אחד היה שם אמר; "חלופי הדברים אני רואה כאן; זו שהיא יוצאת מן הלמין, לא היו הכל צריכים לשמוח, שאינן יודעין באיזה פרק היא עומדת ומה ימים מזדווגין לה ומה רוחות מזדווגות לה?! וזו שנכנסת ללמין, היו הכל צריכים לשמוח לפי שהם יודעים שנכנסת בשלום ויצאה בשלום מן הים" (ש'ר' מח א). המדרש ממשיך את חייו של האדם על אדמות לספינה המפליגה בים. הוא מספר על שתי ספינות אשר עגנו בנמל, כאשר בספינה היוצאת לדרכה, כל הנוסעים**

חכם לב

מהוה בשום אופן סיבה להחלמתו ממחלות שונות, כדי להבריא עליו לבלוע את התרופות וכאשר יבואו אל תוך גופו, יוכלו לפעול את פעולתם ולרפא אותו. כך היא ג"כ התורה שהיא תרופה לאדם ומצילתו מיצה"ר. **כמאמר הגמ' במסכת 'קדושין' (ל); 'בראתי יצר הרע, בראתי לו תורה תבלין'. אין התורה מרפאת את הנפש עד אשר יקבע האדם את דברי התורה בהרגשיו הפנימיים ובלבו. אם רוצה האדם לבדוק את עצמו האם חכמת התורה חדורה היטב בתוך לבו, או שמא היא אצלו בגדר של חכמת מח, יתבונן במידת הפחד שלו מעבירות. אדם ירא שמים, למשל; אינו אוכל נבלות וטרפות. אותו אדם נזהר גם**

"יכל חכם לב ככם יבאו וינעשו את פל אשר צינה ה'" (שמות' לה י)

בספר 'זכרון מאיר' מבאר הג"ר מאיר רובמן זצ"ל; שמפסוק זה למדים אנו שכדי לעשות "את פל אשר צינה ה'", צריכים להיות לא רק חכם מח, אלא גם חכם לב. "חכם לב" פירושו; חכם בפנימיותו ובהרגשיו. נקח לדוגמא את בלעם; מצד אחד היתה בו חכמה. הגמ' אומרת; **'שהיה נביא כמשה' (ברכות' לד). מאידך גיסא; ידוע שהיה רשע. היכן היא א"כ חכמתו? אלא זוהי חכמת מח ולא חכמה שבלב. למה הדבר דומה; לאדם שיש לו מחסן מלא תרופות. עובדא זו אינה**

פרשת 'ויקהל'

"לא תבערו אש בכל משבתיכם ביום השבת"

אני לא דתי

הטיל בשאלת מבט חמור סבר ואמר בקול רועם; "כלום דרכו של אדם מן הישוב להתעכב על עניני נימוסים ודרך ארץ, בשעה שרואה את בית חברו עולה באש?"

"ששית ימים תעשה מלאכה וכיום השביעי יהיה לכם קדש שבת שבתון" ('שמות' לה ב)

'הקדים להם אזהרת שבת לציווי מלאכת המשכן' (רש"י)

מדוע אפוא הקדימה תורה בפרשת 'כי תשא' את ציווי המשכן לפני אזהרת השבת? אמר ע"כ בעל 'חידושי הר"ם' ז"ל; לפני חטא העגל היו גם פעולות החולין מלאות קדושה. כך ששת ימי המעשה היו כעין הכנה לשבת. אבל עכשיו לאחר חטא העגל, נעשו פעולות החולין פשוטות וחומריות, כך שרק כחה השבת אפשר לתקן אותם. לפיכך נאמרה כאן פרשה של שבת לפני מלאכת המשכן. ע"י השבת יכולות מלאכות החולין להתרומם למדרגה של מלאכת המשכן.

"נָקַל חֶכֶם לֵב בָּכֶם וַיָּבֵאוּ וַיַּעֲשׂוּ אֶת כָּל אֲשֶׁר צִוְּיָה ה' " ('שמות' לה י)

אם רוצה אדם לעשות מצוה, עליו לעשותה תיכף בזריזות. הדיבור מסביב למצוה והשהיה הכרוכה בכך, עלולה לגרום להתהוות מעצורים ומכשולים שונים, שיפגעו את קיום המצוה ('זריזים מקדימין למצוות'). לפיכך אמר הכתוב; **"נָקַל חֶכֶם לֵב בָּכֶם"** אדם שהוא באמת חכם וברצונו לקיים את מצוות הבורא, אל ירבה בדברים ובשהיות, כי אם **"יָבֵאוּ וַיַּעֲשׂוּ"** מיד בזריזות. ('הדרש והעיון') **בדומה לכך פי' הגאון מוילנא זצ"ל את הפסוק; "חֶכֶם לֵב יִשָּׂא מִצְוֹת וַיָּבֵאוּ וַיַּעֲשׂוּ"** ('משלי' יח) החכם לוקח מיד את המצוה ומקיימה תיכף, כי אז הריהו סמוך ובטוח ששום מכשול לא ימנעהו עוד מלקיימה. אבל **"אָוִיל שְׁפָתַיִם"** מרבה בדברים מסביב למצוה ומתמהמה מלקיימה, עד אשר **"יָלַבְט"**. עד שמתהווים לבסוף מכשולים והמצוה אינה נעשית. החכמה הגדולה ביותר היא, שלא להתחכם

"ויקהל משה את כל עדת בני ישראל" ('שמות' לה א)

על לשון הכתוב שלפנינו מעיר המלבי"ם בספרו 'ארץ חמדה': במתן תורה בסיני התאחדו כל בני ישראל, ככתוב; **"ויחן שם ישראל נגד ה'הר"** ('שמות' יט ב) ודרשו על כך חז"ל; **'כאיש אחד, בלב אחד'**. אולם כשחטאו ישראל בחטא העגל, נתפרדה החבילה והשטן המקטרג גרם לפירוד ולמחלוקת בקרב שבטי ישראל. והנה ידוע, שהקמת המשכן נועדה, בין השאר, לכפר על חטא העגל של ישראל, משום כך השתדל משה להקהיל **"את כל עדת בני ישראל"**, בשעה שהודיע לעם על מלאכת המשכן, כדי להחזיר בכך את העטרה ליושנה ולהשיב על כנה את אחדות ישראל כבימי מתן תורה.

החכם הספרדי רבי יצחק בן משה עראמה, בעל 'עקידת יצחק', מפרש ענין זה ע"פ האגדה והמוסר; רוב המחלוקות פורצות אצל יהודים בימי השבת. ביום זה פנויים בני אדם מכל מלאכה ומסחר ומתאספים חבורות חבורות ולכן הם נוחים להיתפס למריבה ולמחלוקת, משום כך מזהירה אותנו התורה במיוחד; **"לא תבערו אש בכל משבתיכם ביום השבת"** ('שמות' לה ג) הימנעו מלהצית אצלכם את אש המחלוקת ביום שבת קדש!

הרב יוסף חיים זוננפלד כיהן כרב ראשי של העדה החרדית בירושלים בשנים שלאחר מלחמת העולם הראשונה. הוא נודע בין השאר, באורח חייו הצנועים ובקנאותו המופלגת לשמירת קניני הדת והמסורת. בליל שבת אחד הגיעה השמועה לרב זוננפלד, שבקרבת מקום מגוריו הבעירו יהודים אש בביתם והחלו מבשלים בשבת. קם הרב באמצע סעודת היום הקדוש, נטל כובעו ומעילו ומיהר לאותו מקום, שדרו בו מחללי השבת. בהגיעו למקום, לא טרח הרב לנקוש על הדלת ולקבל רשות כניסה, אלא התפרץ בבהלה אל הדירה ובקול רועם החל מוכיח את בני הבית על קלקלתם בחילול שבת קדש. בעלת הבית, שהיתה אשה משכילה ובעלת נימוסים מודרניים, פנתה לרב בדברי תרעומת; **"האם יאה לרב יהודי להתפרץ בלא רשות לדירת אחרים? הרי אפשר להשמיע דברי הטפה מתוך דרך ארץ ונימוסים, המקובלים בחברה תרבותית?"** הרב זוננפלד הישיש

"והנשאם הביאו את אבני השפה" ('שמות' לה כז)

וברש"י בשם המדרש; **"א"ר נתן; "מה ראו נשיאים...?" אלא כך אמרו נשיאים; "יתנדבו ציבור מה שמתנדבין ומה שחסרים אנו משלימים אותו."** כיון שהשלימו ציבור את הכל, שנאמר; **"והנשאם הביאו את אבני השפה"**, אמרו נשיאים; **"מה עלינו לעשות?" הביאו את אבני השפה. לכך... ולפי שנתעצלו מתחילה, נחסרה אות משמם ונהנשאם כתיב.** והנה כאן בשביל שנתעצלו קמצה התורה אות 'יוד'. ואצל נדבת הנשיאים בפר' נשא' האריכה התורה בנדבת כל נשיא בפרשה מיוחדת ולא כללה אותם ביחד, אם כי נדבותיהם היו שוות! וכל זה ללמדנו בא; כמה חביב לקב"ה ענין שבני אדם עושים אותו בזריזות ובחבורה עם הצבור ואינם מתגאים איש על אחיו, אף אם אין בהם קנאה ותחרות. כאן התעצלו הנשיאים להשתתף עם הצבור בנדבתם, נחסרה אות משמם. ושם הביאו כולם את נדבותיהם ברצון, הקציבה התורה עבורם מקום נכבד ולא קמצה, לא רק באותיות, אלא גם בפרשיות שלמות, לכל נשיא ונשיא פרשה מיוחדת. ('חפץ חיים')

"כל איש ואישה אשר נדב לבם אתם" ('שמות' לה כט)

התורה פרסמה את כל אלה אשר הביאו נדבות למלאכת אוהל מועד. ובנחמיה נתפרסמו לדראון האדירים של העיירה תקוע, שלא הביאו צוארם בעבודת אדוניהם. עיין ברש"י שם ('נחמיה' ג). ניכר מהספור שהעניים והבע"ב עזרו בבנין החומה ורק האמידים השתמטו ויכתבו בשביל זה לדראון עולם. והנה לו קמו עתה מקבריהם וראו איך שנכתבו בספר 'נחמיה' לחרפה, היו נותנים כל מחמדיהם ובלבד שימחו מן הספר. ללמדנו; שכל מי שעושה מצוה, הקב"ה מפרסמו לטובה. ולהיפך מי שמונע עצמו מלהשתתף בבנין המקדש. ובימינו, בהחזקת התורה, הקב"ה מפרסמו לחרפה. וע"כ, על כל או"א להשתתף במאדו להחזקת הישיבות, שלחומת ברזל ולבתי מקדש מעט נחשבו אצלנו. ('חפץ חיים')

גנזי המלך דברים הטעונים גניזה גנזי המלך דברים הטעונים גניזה

יתר על המידה. כי אם לקיים את אשר ציוה הבורא ללא כל חכמה. ('פרדס יוסף')

"וַיִּבְאוּ כָּל אִישׁ אֲשֶׁר נִשְׂאוּ לְבוֹ וְכָל אֲשֶׁר נָדְבָה רוּחוֹ אֹתוֹ הִבִּיאוּ אֶת תְּרוּמַת ה'" ('שמות' לה כא)

התורה מספרת זאת בתור פלא; שבין כל בני לא נמצא אף איש אחד, אשר היה במחשבתו, או ברצונו, לתת ולבסוף לא הוציא את מחשבתו לפועל. **הכתוב אומר אפוא: "כל איש אשר נשאו לבו וכל אשר נדבקה רוחו אותו הביאו את תרומת ה'".** הם הוציאו את מחשבתם מן הכח אל הפועל. ואכן, פלא עצום הוא, שלא כמנהג העולם, בו מרובים האנשים המואילים לגלות רצון טוב אך אינם מגיעים לכלל מעשה. ('החיד"א')

"וַיִּבְאוּ הַקְּנָשִׁים עַל הַקְּנָשִׁים" ('שמות' לה כב)

כידוע היתה בנדבת המשכן משום תשובה למעשה העגל. **והנה חכמינו אמרו; 'במקום שבעלי תשובה**

עומדים, אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד'. יוצא אפוא שהאנשים שחטאו במעשה העגל ונעשו עכשיו לבעלי תשובה, היו במדרגה יותר גבוהה מן הנשים שלא השתתפו במעשה העגל. לפיכך נאמר; "וַיִּבְאוּ הַקְּנָשִׁים עַל הַקְּנָשִׁים" ('חידושי הרי"ם')

כאשר באו האנשים כבר מצאו שם את הנשים, שהזדרזו להביא את נדבותיהן למשכן. כך היה מנהגן של הנשים בדור ההוא. במעשה העגל לא לקחו חלק וסירבו בתוקף לתת את נזמיהן למטרה זו ואילו עכשיו בשביל המשכן הזדרזו לבוא ראשונות ונתנו בשמחה את מיטב חפציהן. (מלבי"ם)

"לא תבערו אש בכל משבתיכם ביום השבת" ('שמות' לה ג)

חוץ מהעונש שיקבל המחלל שבת בעולם העליון, הוא גם בורא מלאך שנקרא 'מלאך חילול שבת', שעתיד להתנקם בו. מסופר על אדם שהיה מחלל שבת וכשהיו מעירים לו על כך, היה עונה; "אני לא דתי". אותו אדם נפטר בערב שבת והגיע לשמים, אמרו לו

שם; "שכר המצהירים מקבלים שבת בשמים ובשבת אין הגיהנם עובד". הוא מחכה קמעא והנה בא אליו מלאך ולוקחו לגיהנם. **שואל אותו אדם את המלאך; "מדוע אתה מדליק את האש של הגיהנם והרי שבת עכשיו?" אמר לו המלאך; "אני לא דתי". ('דברי מרדכי')**

"בצלאל בן אורי בן חור למטה יהודה" ('שמות' לה ל)

כתב רש"י; **"בן חור" בנה של מרים היה.** בוא וראה מה שכרה של מסירות נפש. יהודה מסר את נפשו; בשביל להציל את בנימין ולהחזירו לאביו. **מרים מסרה את נפשה;** על הצלת התינוקות והצלת משה רבנו וגם על חינוך בנות ישראל לאמונה בה', כמו שראינו ביציאת מצרים. **חור מסר את נפשו;** על קדוש ה' כאשר ניסה למנוע מישראל לחטוא בחטא העגל. בזכות שלשה דורות אלו של מסירות נפש, יצא מהם בצלאל, שהיה בנו של חור משבט יהודה ונכד מרים. ואף הוא מסר את נפשו על העבודה, כמו שנאמר עליו; **"וַיַּעַשׂ בְּצַלְאֵל"** לפי שנתן נפשו על המלאכה יותר משאר חכמים נקראת על שמו. ■

>>> המשך מעמ' 2

כחוש השערה ('יבמות' קכא) ונמצא אצלם חוט השערה של עצלות, שמה נובע כל הסברות של **'אנו משלימין'**. בדרך זה מבאר ה'מסילת ישרים' פ"ו וז"ל; **'והוא אינו רואה שאין הטענות ההם והטעמים ההם, נולדים לו מפני שיקול דעתו, אלא ממקור עצלותו הם נובעים, אשר בהיותה גוברת בו, מטה דעתו ושכלו אל הטענות האלה, הוא מה ששלמה צווח ואומר; "הִקָּם עֲצַל בְּעֵינָיו מִשְׁבִּיעַ מְשִׁיבֵי טַעַם"** ('משלי' כו טז). ובכ"ז קיבלו עונש המור שיהסר אות י' משמם בתורה הנצחית שלא תהא מוחלפת, זאת אומרת קנס לעולם ועד על עצלות דקה מאד. כ"ש, כמה

מסוכנת עצלות פשוטה וגדולה'. והנה לכאורה לא מובן למה נחסרה אות משמם על שנתעצלו, איפה המדה כנגד מדה? **ואפשר לומר על פי דברי ה'מסילת ישרים'** (פ' יא) **בענין הגאווה וז"ל;** **'הנה ימצא גאה אחד שיחשוב בלבו, שכיון שהוא ראוי לתהילה והוא מיוחד במעלתו כפי מחשבתו, ראוי לו ג"כ שיתנהג בדרך מיוחדת בכבוד רב, בין בלכתו, בין בשבתו, בין בקומו. בדיבורו ובכל מעשיו, לא ילך אלא בנחת, עקב בצד גודל. לא ישב, אלא אפרקדן. לא ידבר עם הכל, אלא עם נכבדי העם. וגם ביניהם לא ידבר, אלא מאמרים קצרים. ובכל דרכיו**

יתנהג בכבוד גדולה, כאילו כל בשר עופרת' עכ"ל. **למדים מדבריו;** שאדם יכול להתנהג כעצלן בכבוד וזה בא ממדת הגאווה. **ואפשר לומר שלזה רמזו חז"ל;** **'לפי שנתעצלו נחסר אות י' משמם וכתוב; "וַיַּעַשׂ"'** לשון התנשאות וגאווה, שהתגאו בזה ולא רצו לתת יחד עם הציבור, אלא פרושו מהם ואמרו; **'יתנו הצבור ומה שמחסרין אנו משלימים'** והתנהגו בעצלות ולא קיימו בעצמם **'זריזים מקדימין למצוות'** והתורה מרמזת שזה בא להם מגאווה שגורמת לאדם שיתנהג בכבוד כעופרת. (זכרון מאיר) ■

תמונות מהרצאתו של הרב אמנון יצחק שליט"א בשבוע שעבר בעזריה

"הו יראת ה' היא חכמה" (איוב' כח כח)

"וְכָל חָכָם לֵב בָּכֶם יָבֵאוּ וַיַּעֲשׂוּ" (שמות' לה י) "וְכָל אִשָּׁה חֲכַמַת לֵב בְּיָדֶיהָ טוֹי" (שמות' לה כה) "מֵלֵא אֶתֶם חֲכַמַת לֵב" (שמות' לה לה) "וְכָל אִישׁ חָכָם לֵב" (שמות' לו א) "וַיַּעֲשׂוּ כָל חָכָם לֵב" (שמות' לו ח)

שואל הגרי"ל חסמן זצ"ל בספרו 'אור יהל' (ח"ג); מהו ענין "חֲכַמַת לֵב" החוזר ונשנה כאן בפסוקים? הרי מקומה של החכמה היא במח ולא בלב? **ומתריץ;** שהנחה ודאית זו של רוב בני האדם בטעות יסודה. בדרך כלל רגילים אנו לכנות בשם "חֲכָם" כל מי שיש לו שכל בקדקדו, אפילו אם לבו בל עמו. **כלומר;** האדם מדבר בפיו דברי חכמה נחשב בעינינו לחכם, גם אם כל התנהגותו והליכות חייו אינם הולמים את חכמתו. **ומרגלא בפומא דאנשי;** "מה לנו לדקדק אחר מעשיו של זה, העיקר שאנו נהנים מחכמתו הגדולה ומהבנתו הרחבה". גדולה הטפשות בהשקפה זו, שאינה מבדילה בין האדם שהוא רק בגדר 'נושא חכמה' לבין איש

דעת ותבונה, החכם האמיתי. כי כיצד היינו מגיבים אילו התייצב בפנינו אדם משכיל שיודע להבחין בין כל מיני צמחים, לקבוע אלו מהם טוב למאכל ובריא לגוף ואלו מהם מכילים רעל ולאוכל אותם נשקפת סכנת חיים. אם אותו משכיל יבחר לעצמו לאכילה דוקא את אלה אשר מות בתוכם, כלום יש ספק בדבר שאדם זה יפסל על ידינו מלהיות לנו לרופא ומייעץ? האם לא נטיל דופי בחכמתו? הוא הדין גם בענייננו. מי שמעשיו ומנהגיו סותרים את דעתו, הרי הוא נמשל לחמור הנושא על גבו משא גדול של ספרי חכמה. האם משא הספרים שעליו מוסיף משהו בחכמתו? מכאן מגיעים אנו להגדרה שחכם הוא מי שמשמש בחכמתו לטוב לו. **וכמאמר הכתוב;** "חֲכָם יָרָא נֶסֶר מְרָע" (משלי' יד טז). היכן טמונה היראה? בלב, שהוא המרגיש ומוציא לפועל את כח השכל. משום כך כרכה התורה את החכמה בלב. **"הו יראת ה' היא חכמה"** (איוב' כח כח) **ואומרת על כך הגמרא;** 'הו אחת. שכן בלשון יוני קורין לאחת, הו' (שבת' לא). הרי שהיראה היא חכמה והיא לבדה

חכמה. וכשם שהחכמה יסודה הוא רק ביראה, כך גם היראה אינה באה אלא מתוך חכמה ואחת הן. ומכיון שמקום משכן היראה הוא הלב, לפיכך אין כלל מקום לומר על הראש ועל המח שהוא חכם, אלא הלה ראוי לתואר זה. וזה מה שכתוב כאן בפרשה כמה פעמים; **"חֲכָם לֵב"**, שמוכן מאליו שאדם שלבו פנוי מן החכמה, אף שהיא מתרכזת כולה בראשו, אין לו יתרון על הסכלות. ומכאן שאם אדם רוצה לאמוד את מידת חכמתו, יבדוק קודם עד כמה מגיעה דרגתו ביראת אלוקים. **אך דא עקא;** האדם בטבעו מסלף ומעוות את האמת ומשנן לעצמו **ואומר;** הרי זה ברור כי חכם גדול אני וממילא ודאי גם ירא ה' אני. חשבון זה עצמו מהוה עדות להעדר החכמה. שהרי אם יסוד החכמה היא היראה, הרי שהיראה האמיתית פירושה פחד ומורא. ומי שבאמת ירא, אינו בוטח בחכמתו כלל. כתוצאה מפחד זה מגיע הירא לחכמה, **כמ"ש;** "רֵאשִׁית חֲכָמָה יִרְאָת ה' שֶׁכָּל טוֹב לְכָל עֲשִׂיָּהֶם" (תהילים' קיא). היראה, זריעת החכמה בלב האדם. והחכמה, מצמיחה יראה. (לקח טוב) ■

מסירות נפש

הגון עליכם בצלאל?

מינויו של בצלאל לא נקבע כגזרה מן השמים, אלא עבר את אישורו של משה רבנו ואף את אישורם של העם, כפי שמתארים זאת חז"ל בגמרא; **'אמר רבי יצחק;** "אין מעמידין פרנס על הצבור, אלא אם כן נמלכים בצבור. שנאמר; **"רָאוּ קָרָא ה' בְּשֵׁם בְּצַלְאֵל"** (שמות' לה ל) **אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה;** "משה, הגון עליך בצלאל?" **אמר לו;** "רבנו של עולם, אם לפניך הגון, לפני לא כל שכן!" **אמר לו;** "אף על פי כן, לך אמור להם". הלך ואמר להם **לישראל;** "הגון עליכם בצלאל?" **אמרו לו;** "אם לפני הקדוש ברוך הוא ולפניך הוא הגון, לפנינו לא כל שכן!". (ברכות' נה). וכאן אנו עומדים ותוהים, כיצד יתכן הדבר? כיצד יתכן כי כל העם, פה אחד, אישרו את בחירתו של בצלאל ואת מינויו לתפקיד הרם של בניית המשכן? הלא רואים אנו בימינו כמה מלחמות וכמה השקעה נדרשת בכדי לזכות בתפקיד הקל שבקלים בבחירות. ואילו בצלאל, הוא זוכה לאמונם המוחלט של כל עם ישראל. כיצד? ושמה יאמר האומר; כי בצלאל גדול הדור היה, זקן ויושב בשיבה, אדם נכבד ונשוא פנים אשר מנהיגותו התקבלה

ללא עוררין? לא ולא! טעות מוחלטת היא זו. **בחז"ל מבואר;** כי בהקימו את המשכן היה בצלאל בן שנים עשר שנים בלבד. ילד ממש. ובכן, כיצד באמת זכה לרכוש את אמונם המוחלט של כל העם? **תשובה לדבר אנו מוצאים בדברי חז"ל במדרש;** **"רָאוּ קָרָא ה' בְּשֵׁם בְּצַלְאֵל בְּן אוֹרֵי בֶן חוֹר"** מה ראה להזכיר כאן חור? **אלא בשעה שביקשו ישראל לעבוד עבודת כוכבים, נתן נפשו על הקב"ה ולא הניחן, עמדו והרגוהו. אמר לו הקב"ה;** "חייך, שאני פורע לך". משל; למלך שמרדו עליו לגיונותיו, עמד שר הצבא שלו ונלחם עמהם, אמר להם; "על המלך אתם מורדים?" **עמדו והרגו אותו. אמר המלך;** "אילו ממון נתן לי, לא הייתי צריך לפרוע לו, עאכ"ו שנפשו נתן עלי, מה אני עושה לו? **אלא כל בניו שיצאו ממנו אני מעמידם דוכסים ואפרכים".** **כך בשעה שעשו ישראל העגל, עמד חור ונתן נפשו על הקב"ה, אמר לו;** "חייך כל בניו היוצאים ממך, אני מגדלם שם טוב בעולם" **שנאמר;** "רָאוּ קָרָא ה' בְּשֵׁם בְּצַלְאֵל" **וַיִּמְלֵא אֹתוֹ רוּחַ אֱלֹקִים" (ש"ר' מח ב).** הרי לנו הפלא ופלא, אמנם בחרו כל ישראל בבצלאל להיות אחראי על מלאכת המשכן, אולם לא היתה זו בחירה חפשית, אלא שהקב"ה היטה את

לבבם לבחור בנכדו של חור וזאת מאחר וסבו מסר את נפשו למענו. **"חור מסר את נפשו לכבודי"** אמר הקב"ה ודאג כי בן בנו יזכה למעלה הנוראה הזו של עשיית מלאכת המשכן. **אכן זאת למודעי;** כי שכרו של חור לא התבטא רק בשררה בה זכה בנו, בזכות הגדולה שבעצם מלאכת המשכן. שכרו של חור היה עמוק בהרבה, שכן בד בבד עם האחריות על מלאכת המשכן, זכה בצלאל למעלות עליונות בלתי נתפסות בשכל אנוש **וכפי שמצינו בדברי חז"ל;** 'אמר רב יהודה, **אמר רב;** "יודע היה בצלאל לצרף אותיות שנבראו בהן שמים וארץ". **כתיב הכא;** "וַיִּמְלֵא אֹתוֹ רוּחַ אֱלֹקִים בְּחַבְוֹנָה וַיַּדְעֵת" **וכתיב התם;** "ה' בְּחַבְוֹנָה יָסַד אֶרֶץ פּוֹנֵן שְׁמַיִם בְּחַבְוֹנָה" **וכתיב;** "בְּדַעְתוֹ תְּהוֹמֹת נִבְקָעוּ" (ברכות' נה). הרי לנו כי בצלאל זכה מהשמים לחכמה נשגבה, חכמה נוראה, עד שהיו בידו צרופי השמות בהם ברא הקב"ה את עולמו. משמעות הדבר היתה, כי היה בידו לברוא את העולם מחדש אילו היה נחרב. בצלאל לא ידע סתם לבנות משכן, הוא לא היה בנאי טוב. המשכן הרי הוא לבו של העולם ובכדי לבנותו הוענקה לבצלאל משמים חכמה נפלאה אשר כל מציאות העולם כלולה בה נורא ואיום. **(דרשות המגיד' על פרשת שקלים) ■**

השריפה ביערות הכרמל

תקציר התשובה:

- (א) בנדון הראשון;** נחלקו רש"י ותוס' (במס' עירובין סב. ובמס' ע"ז עא:) האם בגוי קיימת ההלכה של "קים ליה בדרבה מיניה".
- (ב) בנדון השני;** מבו' במס' ב"ק לב: שגם אם הנפגע נכנס לשטח אחר שכבר היתה שם האש, אם הדרך שבני אדם נכנסים לשם, אחראי הפוגע על התוצאות.
- (ג) בנדון השלישי;** לכאורה נחלקו בכך תוספות והרשב"א במס' ב"ק כב: האם כאשר הדלקת האש גרמה גם לנזק וגם להריגה, שלא בזמן אחד, יש את הפטור של "קים ליה בדרבה מיניה". **לשיטת תוס';** באופן זה גם פטור מחיוב הנזק. **והרשב"א נראה לכאורה שסובר;** שבאופן זה אינו פטור מתשלומי הנזק.
- (ד) לדינא א"כ,** ישנם שני צדדים לחיובו לשלם; או כדעת תוס' הנ"ל באות א', או כדעת הרשב"א הנ"ל באות ג'. ולדברי תוספות בכתובות ט: מוציאים ממון כאשר ישנם ב' צדדים לחיוב. אבל הסכמת הפוסקים שאין מוציאים ממון בזה, אלא שצ"ע אם כללים אלו קיימים גם בגוי.

חדש! שיעור לאברים

ניתן להזמין את כבוד הרב אמנון יצחק שליט"א לשעות הבוקר בפלאפון 052-7603363 שמעון

באר עקב מתנ"ס באר עקב עוזיאל 13

כניסה 10 שקל

ביום ראשון כג' אדר א' 27/02/11

כרמיאל מתנ"ס כרמים מעלה אורט 15

כניסה 10 שקל

ביום שני כד' אדר א' 28/02/11

מעלות מתנ"ס גרם מעלה הבנים 2

כניסה 10 שקל

ביום שלישי כה' אדר א' 01/03/11

כניסה חופשית

ערה בית העם ביום רביעי כו' אדר א' 02/03/11

השערים יפתחו ב' 20:00 תחילת התוכנית 20:30

ההרצאות מאובטחות

© כל הזכויות שמורות לארגון "שופר"

שידור חי באתר 'שופר' WWW.SHOFAR.NET

תמונות מהרצאתו של הרב אמנון יצחק שליט"א בשבוע שעבר בקדימה

רשימת זמרים ולהקות פסולים שמופיעים בערבי שירה

ישראל ויליגר
 ישראל פרנס
 ליפא שמעלצר
 מוזיקאליש
 מיאמי פרחי
 מידד טסה
 מיכאל פרוזנסקי
 מיכאל שטרייכר
 מנדי ג'רופי
 מנדי וולד
 מרדכי בן דוד
 משה גיאת
 משה לאופר
 מתתיהו
 ניר קפטן
 נפתלי גולד
 עדי רן
 עמירן דביר
 ציון גולן
 צמד רעים
 קינדערלך
 רבע לשבע
 רובי ריס
 שאול חיון
 שולי רנד
 שוע קסין
 שלמה גרטנר
 שלומי דקס
 שלומי שטרן
 שמוליק אינדיג
 שמשון דלבקוביץ

גד אלבז
 גדעון לוי
 דב שורין
 דדי גראוכר
 דוד גבאי
 דוד קאליש
 דודו דרעי
 דודו פישר
 דניאל זמיר
 החברה
 המדרגות
 חיים ישראל
 יהודה גרין
 יהודה דים
 יהודה כץ
 יובל טייב
 יוסי ברגר
 יוסי גרין
 יוסי הופמן
 יוחי בריסקמן
 יחיאל נהרי
 יידל ורדיגר
 יניב בן משיח
 יוני שלמה
 יונתן רזאל
 יונתן שיינפלד
 יעקב שוואקי
 יענקי אלפא
 יעקב זינגבוים
 ירחמיאל ביגון
 ישי לפידות

אבי בן ישראל
 אבי נקש
 אבישי אשל
 אביעד גיל
 אביתר בנאי
 אברהם מויאל
 אברהם פריד
 אהרן עמרם
 אהרן רזאל
 אודי אולמן
 אודי דוידי
 אוהד מושקוביץ
 אופ שימחעס
 אחינו
 אייבי רוטנברג
 איציק אורלב
 איציק אשל
 איציק דדיה
 אלי גרסטנר
 אלעד שער
 אמיר אליהו
 אנונימוס
 אריאל זילבר
 בויס ישיבה
 בן סנוף
 בני אלבז
 ברוך אביטן
 ברוך לוי
 ברוך עבוד
 ברוך צ'ייט
 ג'אם ג'אמבי